

A Híradástechnikai Tudományos Egyesület elnökségi ülése

Egyesületünk 1986. március 19-én tartotta ünnepélyes díjkiosztó elnöki ülését.

Az ülést Köveskúti Lajos, a HTE elnöke, nyitotta meg és meleg szavakkal üdvözölte a megjelent elnökségi tagokat és a vendégeket.

Felkérte dr. Udvari Lászlót, az Országos Tervhivatal Termelő infrastruktúra és Építési Főcsoport csoportfőnökét, „A távközlés gyors ütemű fejlesztésének közgazdasági feltételrendszere” című előadásának megtartására.

A VII. ötéves népgazdasági terv összhangban az MSZMP XIII. kongresszusának határozatával a gazdaság egyensúlyi helyzetének további javítását, megszilárdítását, a hatékonyság erőteljesebb növekedését tűzte ki célul, vezette be előadását dr. Udvari László.

A nemzeti jövedelem tervezett évi 2,5–3%-os növekedése lehetővé teszi, hogy az életszínvonal érzékelhető növelése mellett a beruházások az 1985. évi szinthez képest folyamatosan növekedjenek és a tervidőszak egészében összehasonlító áron 3%-kal haladják meg az előző tervidőszaki volumet.

A terv olyan közgazdasági környezet kialakítására törekszik, melyben megváltozik a fejlesztések szerkezete, erősödik a szelektivitás, javítva a népgazdaság jövedelemtermelő képességét, a külső feltételekhez való rugalmas alkalmazkodást. Az előző tervidőszakhoz képest az átlagosnál gyorsabban emelkednek a feldolgozó ipar és az élelmiszergazdaság beruházásai és hosszú idő óta első ízben a termelő szférával meg egyező arányban a termelő infrastruktúra fejlesztései.

A termelő infrastruktúra gazdaságban betöltött szerepének jelentőségét jól mutatja, hogy ágazatai a népgazdaság bruttó nemzeti termelésének csaknem 13%-át adják. Tevékenységének színvonala, fejlettségi szintje jelentős mértékben befolyásolja a gazdaság működését és fejlődését. Magasabb szintű termelő infrastruktúrális ellátottság és tevékenység gyorsíthatja a gazdasági növekedést, elmaradottsága és hiányai viszont lassítják a fejlődést.

A népgazdaság múltbeli fejlődéséből adódóan a termelő infrastruktúrális ágazatok nagy részére az elmaradottság, a felhalmozódott rekonstrukciós igények jellemzők. A második világháborút követő újjáépítés lényegében a háború előtti színvonal és szerkezet helyreállítását eredményezte. Az 1950-es és 1960-as évtizedben az ipar és a mezőgazdaság fejlesztését nem kísérte a termelő infrastruktúra arányos fejlesztése. Az 1970-es évtizedben az infrastruktúrális beruházások aránya — alapvetően a közlekedés és vízgazdálkodás területén — kismértékben növekedett, azonban ez a kedvező tendencia az 1980-as években nem folytatódott. A termelő infrastruktúra egyes ágazatai napjainkra így a gazdaság növekedésének gátjává váltak.

Különösen kritikus helyzetbe került a távközlés, ahol a mennyiségileg dinamikus növekvő információtovábbítási igényeknek a jelentős hányadában erőlködés és fizikailag egyaránt elavult hálózat egyre kevésbé képes megfelelni, nem szólva az elektronika

alkalmazásának elterjedésével megjelenő, minőségileg is más, fokozott követelményekről.

A távközlési hálózatra jellemző, hogy a távbeszélő központok közel egyharmada több, mint 30 éve üzemel, a berendezések kétharmadának sorozatgyártása 15–25 éve befejeződött, a települések közötti összeköttetések kiépítetlenek. A távhívó hálózatba bekapcsolt helységek száma mindössze félezer. Több, mint kétezer településen — a segélykérő állomást nem számítva — a postahivatal nyitvatartási idejében működik a telefon. A telefonra várakozók száma megközelíti a félmilliót.

A termelő infrastruktúra egyes ágazataiban, így a hírközlésben is bekövetkezett helyzet miatt a VII. ötéves tervidőszaki fejlesztési lehetőségek kialakításánál — figyelemmel a termelő infrastruktúra beruházásainak lehetséges 3%-os növelésére — a feszültségek enyhítése érdekében erőteljes szelekcióra volt szükség. Így a terv dinamikus növekedési pályát biztosít — felszíni és felszín alatti vízkészletek megóvása érdekében a vízgazdálkodás, valamint a távközlési hálózatban a rekonstrukciós szükségletek felhalmozódási folyamatának megállapítása, a hálózat bővítése érdekében a hírközlés részére. Ezt a prioritást egyrészt a fejlesztési lehetőségek bővülése, másrészt egyéb termelő infrastruktúrális ágazatok, a közlekedés és a kereskedelem fejlesztésének terhére lehet biztosítani.

A távközlési hálózat fejlesztésében ez a prioritás azt jelenti, hogy a beruházási ráfordítások összehasonlító áron legalább 75%-kal meghaladják az előző tervidőszakit.

Ez, a folyóáron számított 29,4 milliárd forint összegű előirányzat mai ismereteink szerint pénzügyileg megalapozott, a fejlesztéshez szükséges eszközök, berendezések, építőkapacitások biztosítottak. A távközlési hálózattal szemben támasztott igények ennél dinamikusabb fejlődési pályát is indokoltá tesznek. A népgazdasági terv ennek megfelelően a távközlési hálózat fejlesztését nyitottan kezeli.

A távközlési hálózat fejlesztésében érdekelt vállalatok, szövetkezetek, intézmények, valamint a lakosság forrásainak bevonásával, továbbá bel- és külföldi hitelfelvétellel finanszírozott beruházásokkal az előirányzat túlléphető. Az előzetes számítások szerint a bevonható forrásokkal, valamint ipari háttérrel alátámasztható fejlesztések összege elérheti a 36 milliárd forintot, ami összehasonlító áron az előző tervidőszaknak több mint kétszerese.

A távközlés VII. ötéves tervidőszaki fejlesztésében a súlypontok kialakítását az alábbi tényezők határozták meg:

- a távközlési hálózat elmaradott műszaki állapota, a felhalmozódott rekonstrukciós szükségletek és az ezekből fakadó korlátozott teljesítőképesség;
- a dinamikus növekvő információtovábbítási igények, fokozódó minőségi követelmények a hálózat bővítésére irányuló tömeges igény;
- a hálózat egyenlőtlen földrajzi elhelyezkedése, igénybevételi lehetőségének korlátozottsága.

A fejlesztési prioritások ennek megfelelően kerültek meghatározásra:

- a távbeszélő-hálózat működőképességének megőrzése, majd javítása, a rekonstrukciós igények felhalmozódási folyamatának megállítása;
- a távbeszélő-hálózat bővítése, a rekonstrukcióval összefüggő automatizálás;
- az elektronika társadalmi-gazdasági alkalmazása, elterjesztése szempontjából lényeges — a számítástechnika infrastruktúrájának részét képező — digitális adatátviteli hálózat dinamikus fejlesztése;
- a helységek közötti kapcsolatot biztosító, túlnyomórészt túlterhelt alaphálózat kapacitásának bővítése, a távbeszélő-hálózat automatizálásához térbeli kiterjesztése.

A súlypontképzésnek megfelelően az alsó sávhatár szerinti közel 30 milliárd forintból 22 milliárd forint a távbeszélő-hálózat, 2,5 milliárd forint a telex-adatátviteli hálózat és 5,5 milliárd forint a távközlési alaphálózat fejlesztését szolgálja. A fejlesztések alapvetően a hazai ipari bázison valósulnak meg, a szükséges berendezések, eszközök több, mint 80%-a hazai gyártású.

Nem rubel elszámolású importot olyan eszközöknél vettünk számításba, melyek hazai gyártásból a tervidőszakban nem lesznek beszerezhetőek. Ezek elsősorban a digitális adatátviteli hálózat központjai, egyes átviteltechnikai rendszerek és néhány kábeltípus, valamint kábelserelvények. Az import világbanki hitellel történő finanszírozása érdekében jelenleg folynak a tárgyalások.

A telefonközpontoknál a VII. ötéves terv készítésének időszakában számításba vett technológiaváltásra előreláthatólag nem kerül sor. A tárolt programvezérlésű digitális telefonközpontok licencvásárlásával a COCOM tilalom miatt legkorábban a tervidőszak végén számolhatunk, ezen központok telepítése a VIII. ötéves tervidőszak elejére tehető.

Ebben a helyzetben több fórumon felvetődött, hogy a jelenlegi technológiai bázison a hálózatot ne fejlesszük, csak a legszükségesebb szinttartó beruházásokat végezzük el, és a korszerű technikai színvonalon, annak rendelkezésre állása esetén valósítsuk meg a hálózat rekonstrukcióját és bővítését.

A javaslat kétségtelen racionalitása ellenére is a Magyar Postával egyetértésben amellől döntöttünk, hogy a jelenleg rendelkezésre álló eszközökkel, késlekedés nélkül, a megvalósítható leggyorsabb ütemben folytatni kell a távbeszélő-hálózat fejlesztését. A döntés több tényező kényszerítő hatásának következménye.

- A távbeszélő-hálózatban üzemelő berendezések egy része olyan mértékben elhasználódott, hogy cseréjét tovább odázni nem lehet. A rekonstrukció műszakilag csak egyidejű bővítéssel oldható meg gazdaságosan.
- A telefonhiányból származó gazdasági károk és társadalmi feszültségek nem teszik lehetővé a hálózat fejlesztésének további — 5—8 évvel történő elodázását.
- Az információs igények jelentős része még nem követeli meg a digitális hálózat feltétlen alkalmazását, az abból származó előnyök még csak részben használhatók ki.

Változatlanul igen lényeges kérdése azonban a hírközlési iparnak csakúgy, mint a távközlésnek, hogy mielőbb birtokába jusson annak a technológiának, mely lehetővé teszi integrált szolgáltatású digitális rendszerek gyártását, alkalmazását.

A távbeszélő-hálózat fejlesztése a tervidőszakban alapvetően rekonstrukciós jellegű (erőteljesebb bővítéssel a terv a telex-adatátviteli hálózatban számol). A rekonstrukció volumene több, mint kétszeresére nő és jelentősen növekszik azon beruházások aránya, melyek a hálózat forgalomlebonyolító képességét növelik, kapacitásbővülést nem eredményeznek. Így a telefon fejlesztésére előirányzott pénzeszközök reálértékben számított 50%-os növekedése ellenére a főközponthoz csatlakozó telefonállomások száma a bázisidőszakhoz képest mindössze 20%-kal nő, az összes bekapcsolt állomás szaporulata (alközponti állomásokkal együtt) pedig — részben a mellék állomásoknak a főállomásokhoz viszonyított elfogadhatatlanul magas arányának csökkentése érdekében — a VI. ötéves tervidőszaki szintjén marad.

Az alsó sávhatárt meghaladó fejlesztési lehetőségek a telefonhiányból származó társadalmi-gazdasági feszültségek további fokozódásának elkerülésére a telefonhálózat bővítését szolgálják.

A távközlési beruházások finanszírozása a tervidőszakban több forrásból valósul meg. Jóllehet a távközlési tevékenység világszerte, így nálunk is jelentős nyereséget termel, a hazai távközlési hálózat fejlesztéseit tekintve mégsem önfinanszírozó. Ennek alapvető oka a hálózatban jelentős arányban nullára leírt állóeszközök pótlásának szükségessége. Ezért a fejlesztések finanszírozásában jelentős arányt képvisel a Magyar Posta vállalati saját forrásai mellett a vissza nem térítendő költségvetési támogatás, valamint a központi alapjuttatás. Az alsó sávhatár szerinti előirányzatból ez 11 milliárd forintot tesz ki. Nagyságrendjében ugyanakkora összeget képvisel az a forrás, amely a Magyar Posta saját forrásaként a normatívól eltérő szabályozás eredményeként képződik. Így a távközlés fejlesztéséhez biztosított közvetett és közvetlen állami pénzeszközök a Posta és távközlés népgazdasági ágazat VII. ötéves tervidőszaki összes fejlesztésének forrásszükségletét 50%-nál nagyobb arányban fedezik.

A fejlesztések finanszírozásában a VII. ötéves tervidőszakban új elemként jelennek meg a távközlés fejlesztésében érdekelt gazdálkodó szervezetek és a lakosság pénzügyi forrásai. A 30 milliárd forint összegű fejlesztési változatban több, mint 10% részarányt képviselnek. A külső forrás kisebb hányada vissza nem térítendő fejlesztési alapítványok, nagyjából telefonállomás felszereléséhez kapcsolódó 7—10 éves lejáratú kötvény. Ebben az úgynevezett körzeti kötvénykonstrukcióban bevonható forrásokat a bekapcsolható új állomások száma korlátozza. Így az alsó sávhatárt meghaladó fejlesztések finanszírozása új típusú külső forrásokkal, alapvetően a magasabb kamatozású általános kötvény kibocsátásával, illetve fejlesztési hitel felvételével oldható meg. A hitelek között számításba vehetők külföldi hitelek is.

A távközlési hálózat társadalmi-gazdasági fejlettségi szintjüktől való elmaradásának felszámolásában a VII. ötéves tervidőszakban a kezdeti lépéseket tesszük meg. A hosszú távú fejlesztési elgondolások szerint

ennek az elmaradásnak a megszüntetése az ezredfordulóra tűzhető ki reális célként. Ez nem lesz egyszerű feladat, hiszen a VIII. és IX. ötéves tervidőszakokban változatlan fejlesztési dinamikát szükséges a távközlési hálózatban biztosítani, a beruházások volu-

menét tervidőszakonként meg kell kétszerezni, fejezte be előadását dr. Udvari László. Az egyesületi díjak kiosztása után dr. Tófalvi Gyula főtitkár röviden összefoglalta az egyesület életében bekövetkezett legfontosabb eseményeket.